

VZDĚLAVATELSKÉ LISTY

04 | PROSINEC 2019

ŽUPY – JAK JSME VZNIKLY A PO KOM SE JMENUJEME

3-4

PRVNÍ SOKOLSKÁ ŽUPA

Po bratru zakladateli
– vznik první
sokolské župy
a župního zřízení

5-7

DALŠÍ VÝVOJ

Z župy moravské
Moravsko-slezskou
obcí sokolskou
a další vývoj

8-9

DĚLENÍ SOKOLSKÉ ŽUPY

Situace ve středních
Čechách a Praze:
dělení druhé
sokolské župy

10-11

MEZITÍM

Mezitím v Krkonoších
a Pojizeří...

12

HUSITSKÉ ŽUPY

„Husitské župy“
v jižních Čechách
a na Plzeňsku

13

VÁCLAV KUKAŇ

Osobnost sokolské
práce menšinové
Václav Kukaň

14

KAREL PIPPICH

JUDr. Karel Pippich

15

PSALO SE**Vážení čtenáři,**

dostává se vám do rukou poslední letošní číslo Vzdělavatelských listů, v kterém se vracíme do sokolské historie devatenáctého století, kdy Tyrš poprvé přišel s nápadem organizačního rozdělení do větších celků a lepšího správního řízení Sokola. V tomto čísle vám, milí čtenáři, přiblížíme vznik jednotlivých sokolských žup a tím i vznik celého propracovaného sokolského zřízení. Župy vznikaly ve všech částech Českých zemí, po roce 1918 Československa i Podkarpatské Rusi. Vzhledem k omezenému rozsahu čísla se ses. Janouchová zaměřila pouze na území Čech, Moravy a Slezska. Složitá byla situace při vytváření žup na Moravě. Zde bylo zajímavé sledovat, že ačkoli Morava nebyla v době husitských válek pod tak silným husitským vlivem, jako například jih nebo východ Čech, přesto právě zde vzniklo o čtyři století později mnoho žup s čistě husitskými názvy.

V úvodním článku se dočtete, že bratr Tyrš si byl již na počátku vzniku prvních sokolských jednot vědom důležitosti jejich organizování, že by se měly jednoty společně sdružovat a tvořit součást většího celku. První župa přesto vznikla zrovna v době jeho tragické smrti – na popud jednoty Sokol Kolín v roce 1884. Na počest právě zemřelého zakladatele Sokola byla tehdy nazvána Sokolskou župou Tyršovou na středním Labi. Budeme sledovat i vznik druhé sokolské župy – Středočeské, která se záhy rozdělila na další župní celky, z nichž některé přetrvávají dodnes, jiné již zanikly nebo se transformovaly v další župy.

Vedle vývoje žup je dalším hlavním tématem čísla jejich pojmenování a změny s tím související v závislosti na historických událostech. Dočtete se, kdo byli bratři Kratochvíl, Bukovský, Pippich, Čapek, Smrčka, Bergr a další. S hrdostí můžeme sledovat, jak se skutečnost, že sokolové od vzniku svého hnutí vždy hájili zájmy své vlasti a ctili bohatou českou historií, odrážela a stále odráží i v názvech sokolských žup, které jsou vystihující, rozmanité a někdy až lyrické. Většinou jsou župy pojmenovány po významných osobnostech sokolského hnutí nebo po osobnostech české historie obecně. Některé mají názvy místní, a jak už jsem se zmiňovala, nechybí ani odkaz na husitskou tradici.

Na závěr mi dovolu, milí čtenáři našich listů, abych vám popřála pouťavé čtení a připomněla vám jedno z nejdůležitějších sokolských hesel, že jednotlivec neznámá nic, celek vše. Toho si byl velmi dobře vědom již zakladatel Sokola br. Tyrš, a proto od počátku o vznik žup usiloval.

Kateřina Byrouti,
Vzdělavatelský odbor České obce sokolské

Vedeme energii těm, kteří ji násobí

Časopis SOKOL – Vzdělavatelské listy – samostatná speciální příloha časopisu SOKOL, vydává Česká obec sokolská | Adresa redakce: ČOS, tiskové oddělení, Újezd 450/40, 118 01 Praha 1, tel. 257 007 332, e-mail: zkubin@sokol.eu | Redakce: Zdeněk Kubín, Kateřina Pohlová | Tisk: Tiskárna Macík Sedlčany | Informace o časopisu podává a objednávky vyřizuje redakce. Nevyžádané rukopisy a fotografie se nevracejí. Za věcný obsah článků odpovídají autoři. Redakce si vyhrazuje právo příspěvků upravovat, krátit nebo komentovat | MK ČR E 17339, ISSN 0489-6718

PO BRATRU ZAKLADATELI – VZNIK PRVNÍ SOKOLSKÉ ŽUPY A ŽUPNÍHO ZŘÍZENÍ

O organizaci sokolských jednot se snažil Miroslav Tyrš už v 60. a 70. letech 19. století. Hlavním smyslem takového počínu měla být starost o udržování celku a podpora jeho jednotlivých členů. V srpnu 1863 byl na Tyršovu výzvu sestaven „Zvláštní sbor pro vzájemnost tělocvičných spolků slovanských především v Čechách a na Moravě“. Úkolem sboru bylo odpovídat jednotám na nejrůznější dotazy a přispívat podporou a radami k vnitřnímu a technickému řízení. Oficiální úřady ale byly proti, stejně jako v roce 1868 při dalším pokusu.

| Celé číslo sestavila Marcela Janouchová, VO ČOS

Po návratu ze Švýcarska na začátku 70. let 19. století, kde Miroslav Tyrš poznal tamní organizaci tělovýchovných spolků, začal myšlenku založení žup propagovat znovu. I číslo 17 I. ročníku časopisu Sokol roku 1871 obsahovalo podnět k organizování sokolstva, byl v něm otištěn návrh stanov spolku sokolských jednot a návrh župního řádu. Sestavila ho zvláštní komise skládající se z bratrů Tyrše, Bílého, Grégra, Černého a Hrdličky. Výnos číslo 12843 ministerstva vnitřní z 15. září 1871 ale všechny snahy o župní uspořádání zmařil. Znovu. „... poněvadž tento spolek tělocvičných jednot podle předložených stanov nemá právě tak za účel napomáhati tělocvikovi, který není v nižádném spojení s růzností jazyků a národností, nýbrž utvářiti jednotu převládajícího směru národního a proto, že tím se řadí mezi spolky politické, jimž dle § 33 zákona o právu spolčovacím zakázáno jest zřizovati mezi sebou jednoty,“ zdůvodnilo své rozhodnutí ministerstvo. Jednalo se o doslova stejné odůvodnění, které předtím již dvakrát předkládané stanovy zakázalo.

Tyršův návrh župního řádu otištěný v časopise Sokol

Zástupci dvanácti jednot při založení první sokolské župy v roce 1884

SOKOLSKÉ „SKUPINY“

Nutnost dlouhodobějšího řešení byla všem zřejmá. Bylo třeba se při sokolské práci opřít o větší celky vzniklé seskupením několika okolních jednot. Proto vznikla myšlenka na vytvoření zvláštních skupin – tzv. stálých sokolských skupin (v pozdějších pramenech jsou označovány již jako župy). Pojmenované byly podle míst tehdejších velkých, „centrálních“ jednot. Osamělé jednoty, které nemohly vytvořit skupinu, se podle návodu, otištěného v čísle 16 časopisu Sokol z roku 1871, měly prozatím připojit ke skupině nejbližší, a to po dobu, než by s nově vzniklými jednotami mohly vytvořit skupinu novou. Nakonec bylo v daném roce navrženo 12 stálých sokolských skupin. Byly jimi skupiny

Pražská, Hořovická, Slánská, Podřipská, Mladoboleslavská, Jičínská, Kutnohorská, Pardubická, Českoskalická, Němčobrodská, Písecká a Plzeňská. Celkem čítaly přes 90 jednot s 9390 členy. V průběhu let 1871 a 1872 se u mnoha jednot objevovaly pokusy o založení vlastní župy, například ve východních

Tyršův návrh župního řádu otištěný v časopise Sokol

Rozsah župy Tyršovy v roce 1934

Čechách, na Plzeňsku, v severovýchodních Čechách dokonce nakrátko vznikla Podkrkonošská župa (6. září 1872 byla zakázána), všechny tyto pokusy ale neměly dlouhého trvání.

PRVNÍ SOKOLSKÁ ŽUPA

Po krizi v druhé polovině 70. let, kdy mnoho sokolských jednot zaniklo, přišel naštěstí zlom, a to i v politické oblasti. Roku 1879 vstoupili do říšské rady čeští poslanci, změnil se post na místodržitelství v království Českém. Tehdy bylo možné Tyršovu myšlenku založení župního zřízení „oprášit“. Popud vzešel z kolínského Sokola v září 1880. Další čtyři roky se nesly ve znamení příprav. Dne 4. května 1884 se v Kolíně uskutečnilo za účasti c. k. komisaře veřejné cvičení a sjezd okolních jednot za účelem zřízení sokolské župy. V létě, 25. srpna 1884, byl vydán výnos číslo 60925 místodržitelství v Praze o úředním vzniku **první sokolské župy**. Ve stejné době došla ale do Čech smutná zpráva o tragickém úmrtí

Mirolava Tyrše v rakouském Oetzu. Proto výbor Sokola v Kolíně navrhl, aby se ustavující župa jmenovala právě po zakladateli Sokola. Tak vznikla **Sokolská župa Tyršova na středním Labi**. Historicky první schůze výboru župy se konala 14. prosince 1884. Zastoupeny v ní byly jednoty Nový Bydžov, Chlumeck nad Cidlinou, Kolín, Králův Městec, Nymburk, Poděbrady, Sadská, Velim, Žiželice a Nové Benátky. Starostou byl zvolen bratr Josef Tumlíř z Kolína.

Po vzniku samostatného československého státu byla župa rozdělena do 8 okrsků. Počátkem roku 1920 se 24 jednot VII. a VIII. okrsku oddělilo a vytvořilo **župu Denisovu**. Sídlem se stal Chlumeck nad Cidlinou. Inspirací pro pojmenování župy byl francouzský historik, politik, slavista a bohemista Ernest Denis, počestně Arnošt Denis. Působil jako profesor na univerzitách v Bordeaux a na Sorbonně. Napsal mnoho děl, ve kterých se věnoval politickým a kulturním dějinám Čechů a Moravanů. V rámci slovanských národů považoval Čechy za nejvyspělejší, proto jim také přisuzoval vůdčí úlohu v bojích za samostatnost.

Během druhé světové války bylo mnoho členů Tyršovy župy zapojeno do odboje. Mezi nimi i starosta kolínských jednot a člen župního náčelnictva bratr Vladimír Sáblik. Ze zpráv 43 jednot župy se můžeme dozvědět, že během války bylo vězněno 256 jejich členů, umučeno nebo popraveno bylo 68 mužů a 7 žen.

První valná hromada po válce se konala 22. července 1945. Na konci října 1948 byl ustaven tzv. akční výbor župy. Ačkoli výbor byl složen z dlouholetých sokolských činovníků, kteří jakékoli

Arnošt Denis, po kterém byla pojmenována župa Denisova, fotografie byla otištěna jako ve Věstníku sokolském v roce jeho smrti

vylučování ze Sokola nepřipouštěli, pokyny vydané Krajským výborem Sokola Praha I fakticky do konce ledna 1949 Sokolskou župu Tyršovu zlikvidovaly. V dopise datovaném 17. ledna 1949 jsou župy Baráková, Jungmannova, Podbělohorská, Pražská-Scheinerova, Středočeská, Blanická, Budečská, Fügnerova, Tyršova a Rakovnická začleněny do pražského výboru Sokola. Již předtím, 28. března 1948, se řízení tělovýchovných, sportovních a turistických organizací ujal Ústřední akční výbor Sokola. Tělovýchova byla sjednocena a sokolské župní zřízení bylo ke konci roku zrušeno. Župy nahradily kraje a okresy.

Sokolská župa Tyršova byla obnovena 25. února 1991, poté, co druhý sjezd ČOS v lednu rozhodl o obnově župního zřízení. Starostou se stal bratr Radim Kozlovský z Kolína.

Literatura: Sokolská župa Tyršova 1884–2004. Památník vydáný k 120. výročí založení; Pamětní list Sokolské župy Tyršovy na středním Labi, Kolín 1914; Památník Sokolské župy Tyršovy, Kolín 1934

Sokolská župa Pražská-Scheinerova na školení pro archiváře v Sokole Pražském

Z ŽUPY MORAVSKÉ MORAVSKO-SLEZSKOU OBCÍ SOKOLSKOU A DALŠÍ VÝVOJ

Když pokusy Miroslava Tyrše o vytvoření Ústředního svazu sokolstva v roce 1871 opět ztroskotaly, uveřejnil v časopise Sokol návrh, aby se usilovně začalo ve sdružovací činnosti přihlížet k župnímu zřízení. Tím vlastně usměrnil snahy o utváření žup. V Tyršově myšlence župního zřízení se zhlédl i bratr Ctibor Helcelet, náčelník brněnského Sokola. V Brně se 29. května 1871 konala slavnost svěcení praporu. Při té příležitosti se uskutečnila schůze zástupců 11 jednot z Čech a Moravy. Lze to považovat za první krok ke vzniku „župní jednoty moravské“.

Bratr Ctibor Helcelet podal v prosinci téhož roku „Návrh k vytvoření skupin sokolských jednot na Moravě“ s tím, že se z 21 moravských jednot vytvoří jižní skupina s centrem v Brně a severní skupina s centrálou v Prostějově. V prosinci se sešli delegáti 17 sokolských jednot na Moravě nad stanovami první moravské župy, které byly úředně schváleny na začátku roku 1872. Věci ale rychle nabraly jiný spád. Úřady zakázaly první veřejné župní cvičení a slavnost svěcení praporu v Prostějově, kde se měla zároveň uskutečnit první valná hromada župy. Sokol Prostějov byl následně dokonce rozpuštěn. Stejný zákaz postihl chystané červenčové župní cvičení a druhý pokus o valnou hromadu ve Vyškově.

Přerovští cvičitelé v roce 1911, stojící vlevo je Slavomír Kratochvil (foto ze SOKa Přerov, otištěno v Památníku k 120. výročí založení Sokolské župy Středomoravské-Kratochvilovy)

VZNIK MORAVSKO-SLEZSKÉ OBCI SOKOLSKÉ

Prostějovský Sokol byl po různých peripetiích znovu založen v roce 1874. Dne 4. října 1891 bylo v Prostějově přijato usnesení o novém uspořádání sokolských jednot na Moravě. Vznikla Moravsko-slezská obec sokolská, jejíž ustavující valná hromada se uskutečnila 6. listopadu 1892. Z původních okrsků byla ustavena **župa Palackého** (dnes Sokolská župa Valašská-Františka Palackého), jejíž pojmenování navrhl zvolený starosta bratr Jindřich Kostelník, a to s odůvodněním, že Hodslavice, rodiště „Otce národa“ a zakladatele moderního českého dějepiscství, se nachází na území nové župy. Dále **župa Středomoravská**, **župa Západomoravská**,

župa Komenského a župa Rastislavova.

Ustavující valná hromada Komenského župy se konala 7. srpna 1892 a název byl zvolen s odkazem na „Učitele národů“ Jana Amose Komenského. Název župy Rastislavovy (v některých pramenech také Rostislavovy) se sídlem v Brně zase odkazoval na druhého velkomoravského knížete z dynastie Mojžířovců, za jehož vlády přišli na území Velkomoravské říše věrozvěsti Cyril a Metoděj.

ODKAZ HUSITSTVÍ NA MORAVĚ

Ačkoli je husitství primárně spojeno s městy na území jižních Čech, i názvy některých moravských žup na toto období odkazují. Je to případ **župy Krále Jiřího**, označované v dřívějších prame-

Bratr Ctibor Helcelet

Návrh na vytvoření skupin sokolských jednot na Moravě, otištěný v roce 1871 v časopise Sokol, autorem je Ctibor Helcelet

nech také jako župa Jiříkova. Jiří z Kunštátu a Poděbrad, byl v letech 1458 až 1471 českým králem. Často se mu přezdívá „husitský král“. Sokolská župa Krále Jiřího vznikla roku 1897 oddělením od župy Rastislavovy, jejíž řízení bylo kvůli značnému územnímu rozsahu poněkud těžkopádné. Roku 1900 se některé jednoty od župy oddělily a s dalšími jednotami z okolí Vyškova ustavily novou **Sokolskou župu Husovu**. Když došlo ke sloučení Moravsko-slezské obce sokolské s Českou obcí sokolskou, změnila župa Husova, na rozdíl od stejnojmenné župy v jižních Čechách, své jméno na **župu Petra Chelčického z Chelčic**, pojmenovanou podle jednoho z nejvýznamnějších představitelů tzv. české reformace. Její jednoty byly na konci 20. let 20. století rozděleny mezi jiné župy, čímž v podstatě přestala existovat.

Přehled vývoje župy Moravoslezské od založení do roku 1904

K další změně na Vyškovsku došlo až po vzniku Československa. Dne 13. března 1921 zde byla ustavena **Sokolská župa Milíčova**. Jan Milíč z Kroměříže, původně notář české královské kanceláře, je považován za největšího českého reformního kazatele 14. století.

Na valné hromadě roku 1946 byl podán návrh na nový název župy, který zněl **Sokolská župa MUDr. Stanislava Bukovského** (od roku 1991 Sokolská župa Dr. Stanislava Bukovského), starosty ČOS, který zemřel v koncentračním táboře v Osvětimi.

KOMPLIKOVANÝ VÝVOJ

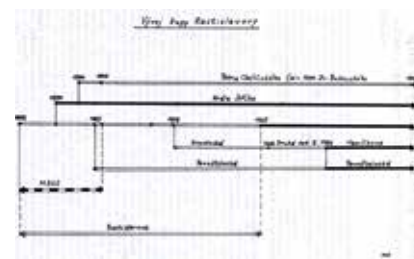
Vývoj župy Rastislavovy byl daleko složitější. I po několika děleních zůstávalo její řízení z brněnského sídla obtížné.

Územní rozsah župy Krále Jiřího v roce 1948

Už roku 1902 Moravsko-slezská obec sokolská přikázala zřízení župy další. V Tišnově tak vznikla **župa Pernštejská**, připomínající svým názvem sídlo pánů z Pernštejna, jeden z nejvýznamnějších moravských hradů – hrad Pernštejn.

K poslednímu velkému dělení původní Rastislavovy župy došlo roku 1913. Brno se stalo sídlem druhé sokolské župy. Její pojmenování bylo z části ovlivněno návrhem bratra Jana Hillera, pozdějšího prvního vzdělavatele České obce sokolské. Hiller totiž doporučoval, aby na důkaz uznání snah a zásluh byl přijat název **Brněnská župa Helcele-**

Grafické znázornění vývoje Sokolské župy Rastislavovy

tova. Na ustavující valné hromadě 14. prosince 1913 byl nakonec zvolen název **Brněnská župa Brněnská**. Jan Hiller se stal jejím starostou.

SITUACE PO ROCE 1918

Další organizační změny v systému moravských žup přišly se vznikem samostatného Československého státu. Některé jednoty přestoupily do **župy Slovácké (někde uváděna jako župa Slovácká-Břeclavská)** vzniklé roku 1921 oddělením od župy Komenského. O tři roky později si župa Rastislavova změnila název na **Brněnská župa Rastislavova**, čímž se název „Brněnská“ začal dublovat. Zástupci obou „brněnských“ žup tak byli pozváni do Prahy, kde ČOS rozhodla, že se obě župy svých názvů vzdají a vymyslí pojmenování nové podle některého ze zasloužilých sokolských činovníků. Několik měsíců nato, 15. října 1924, zemřel významný sokol, starosta třebíčské jednoty, poslední náčelník Moravsko-slezské obce sokolské a od roku 1919 první místonáčelník ČOS Jan Máchal. Po jeho úmrtí požádala Brněnská župa Rastislavova Máchalovu rodinu, aby mohla župa nést jeho jméno. Rodina souhlasila, a tak byla od roku 1925 župa pojmenována **Sokolskou župou Jana Máchala**. Zástupci Brněnské župy Brněnské navštívili po schůzce na ústředí v Praze náčelníka ČOS Jindřicha Vanička s žádostí, aby mohli župu pojmenovat po něm. Bratr Vaniček sice svolil, ovšem s podmínkou, že se tak stane až po jeho smrti. Do té doby se župa usnesla na prozatímním názvu **Druhá sokolská župa v Brně**. Jindřich Vaniček zemřel 2. června 1934. Od té doby až do současnosti nese župa název **Sokolská župa Dr. Jindry Vanička**.

DALŠÍ ŽUPY

V roce 1919 došlo k přejmenování Západomoravské župy na **Sokolskou župu Plk. Švece**. Josef Jiří Švec byl učitelem tělocviku, sokolským činovníkem, příslušníkem ruských legií. V srpnu 1918 byl jmenován plukovníkem, v polovině října se stal velitelem celé 1. divize. Dne 24. října mu jeho podřízení vypověděli poslušnost a odmítli splnit rozkaz. Pod tímto vlivem spáchal Josef Jiří Švec 25. října téhož roku sebevraždu.

V roce 1897 došlo k rozdělení Středomoravské župy na Středomoravskou a Severomoravskou se sídlem v Olomouci. Kvůli narůstajícímu počtu jednot se v roce 1911 **Sokolská župa Severomoravská** dále dělila a vznikla tak **Sokolská župa Prostějovská**. V roce 1921 se vydělila **Sokolská župa Olomoucká**. Některé prameny uvádějí vznik „Olomoucké župy“ už k roku 1870. „*Rok zal. 1870. Založena jako župa Severomoravská se sídlem v Olomouci,*“ uvádí se ve Sborníku sokolském z roku 1921. Výraznou zakladatelskou osobností byl bratr František Smrčka, který se zároveň stal prvním župním starostou. Jeho syn Otakar se později stal nejprve vzdělavatelem v jednotě, členem župního vzdělavatelského předsednictva, poté vzdělavatelem župy a roku 1934 starostou Olomoucké župy. Po nacistické okupaci se aktivně zapojil do odboje. Dne 21. srpna 1940 byl zatčen a uvězněn. V září 1941 byl přesunut na Mírov. Po třináctiměsíčním vězení předstoupil 4. listopadu 1942 před soud. Rozsudek zněl jasně: smrt. Bratr Otakar Smrčka byl popraven 12. března 1943. Když se 29. července 1945 sešla mimořádná valná hromada župy, bylo usneseno pojmenovat župu **Sokolská župa Olomoucká-Smrčkova**.

V Sokolském sborníku z roku 1923 je poprvé uváděna župa Středomoravská jako **Sokolská župa Středomoravská-Kratochvilova**. Slavomír Kratochvil (často psán jako Kratochvíl), člen přerovského Sokola, se stal první obětí domácího odboje za první světové války. Dne 18. listopadu 1914 byl zatčen se svými spolupracovníky za rozmnožování protistátních letáků. O pět dní později

byl odsouzen k trestu smrti a ještě téhož dne byl popraven. Bylo mu 25 let.

Dne 25. září 1898 byla založena **Sokolská župa Hanácká**. Sídlem se stala Kroměříž. Sokol Kroměříž zažádal o zřízení župy už roku 1893, ovšem neúspěšně. Původní název župy zněl **Sokolská župa Hanácká Karla Staršího ze Žerotína**, moravského šlechtice a představitele moravského zemského patriotismu.

NA MORAVSKOSLEZSKÉM POMEZÍ A TĚŠÍNSKU

Jednoty, které v této oblasti vznikly před rokem 1895, byly přičleněny k tehdejší moravským župám. Když ale v roce 1895 přibýly další 3 jednoty, začalo se vážně uvažovat o nové župě. Dne 10. listopadu byla svolána do Frenštátu pod Radhoštěm schůze, která se usnesla, aby z jednot na Ostravsku a Místecku byla župa skutečně vytvořena. Jako rok vzniku **Sokolské župy Moravkoslezské (původně nazvané „východní moravkoslezská župa“)** je ale považován až rok 1897. A je to správně. Určitá liknavost činovníků a nevole c. k. úřadů, které stanovy župy třikrát vrátily k přepracování, způsobily, že valná hromada nové župy se uskutečnila v Moravské Ostravě až 2. 10. 1897.

Na valné župní schůzi konané 2. února 1904, kde se mimo jiné hlasovalo o sjednocení České obce sokolské a Moravsko-slezské obce sokolské, padl poprvé návrh na rozdělení Moravsko-slezské župy, tak, aby se zvlášť vydělila oblast Těšínska. Zvláště na doporučení bratra Jana Čapka, od roku 1906 župního náčelníka, tehdy ke schválení návrhu nedošlo. Když však v roce 1920 dosáhl počet jednot v župě stovky, bylo jasné, že k dělení musí stejně dojít. Původní plán počítal s rozdělením na tři samostatné celky, a to na župu Moravsko-slezskou, Těšínskou a Opavskou. Dne 19. prosince 1920 se v orlovské sokolovně sešli zástupci 23 jednot a 7 poboček z oblasti Těšínska a na doporučení Moravkoslezské župy schválili zřízení **Sokolské župy Těšínské** k 1. lednu 1921. V roce 1925 přijala Těšínská župa do svého názvu jméno Jana Čapka –

Vedoucí představitelé Československého dobrovolnického sboru v Itálii, sedící třetí zleva bratr Jan Čapek

Sokolská župa Těšínská Jana Čapka, posledního předválečného náčelníka župy Moravkoslezské a zakladatele československých legií v Itálii, kde padl. V roce 2003, při změně územního uspořádání do krajů, došlo k přejmenování župy na **Sokolskou župu Beskydskou Jana Čapka**.

Literatura: Sokolský almanach 1914–1919; Sokolský zpravodaj župy Jana Máchala v Brně (č. 2, říjen 2012); Věstník sokolský 1919; Památník Sokolské župy Tyršovy; 110 let Sokolské župy Hanácké 1898–2008; Almanach Sokolské župy Prostějovské. Vydáno u příležitosti XII. všesokolského sletu 1994; Sborník sokolský 1898; 1900; 1901; 1903; 1921; Výroční zpráva župy Olomoucké–Smrčkovy 1946; DEMEL, Jiří. 100 let Sokolské župy Valašské–Františka Palackého; KADLEC, Milan. Nástin dějin Sokolské župy Komenského 1892–1992; Sokolská župa Těšínská Jana Čapka; 25 let Sokolské župy Moravkoslezské, Moravská Ostrava 1922, 100 let Sokolské župy Moravkoslezské, Ostrava 1997

Bratr Jan Máchal

Předslavný rozestavný běh ČOS konající se 26. října 1937 v sídle Sokolské župy Jungmannovy

SITUACE VE STŘEDNÍCH ČECHÁCH A PRAZE: DĚLENÍ DRUHÉ SOKOLSKÉ ŽUPY

Jen několik měsíců po vzniku první sokolské župy roku 1884 se sokolstvo středních Čech sdružilo do druhé české župy – Sokolské župy Středočeské sídlící na Smíchově. Jak je uvedeno v almanachu Sokolské župy Barákovy, „obepínala kraj mělnický, brandýský, českobrodský, benešovský, říčanský, jílonský, berounský a celou oblast Prahy a jejího širého okolí“. Prvním starostou byl zvolen bratr P. F. Krejčí.

ROZDĚLENÍ PRVNÍ A DRUHÉ

Poměrně záhy po ustavení župy se začalo uvažovat o jejím rozdělení. Došlo k němu roku 1890, kdy se z 16 sokolských jednot na levém břehu Vltavy utvořila nová župa **Podbělohorská** odkažující na Bílou horu. Pod župou Středočeskou zůstaly župy na pravém břehu.

Toto rozdělení se brzy ukázalo jako naprosto nedostačující. Proto se Výbor ČOS, projednávající tehdy novou úpravu župních hranic, usnesl na novém rozdělení obou rozsáhlých žup. Podbělohorská župa se rozdělila na župu Podbělohorskou a župu **Jungmannovu**, v jejímž středu leží obec Hudlice, rodiště národního obrozence, spisovatele a pře-

kladatele Josefa Jungmanna, po kterém dostala nová župa jméno. Župa Středočeská se rozdělila na župu Středočeskou na jihu dosavadní župy a na novou župu v severní části. Ke každé župě navíc stále přináležela určitá část pražská. Zástupci 16 jednot spadajících do nové župy se dohodli na pojmenování po českém novináři, národním buditeli a spoluzakladateli Sokola, bratru Josefu Barákovi. Tak vznikla **Sokolská župa Barákovy**, jejíž název byl definitivně potvrzen na valné hromadě 27. února 1898.

ROZDĚLENÍ TŘETÍ

Oblast župy Podbělohorské se i přes různá dělení rozrostla natolik, že

Hudlice a rodný domek Josefa Jungmanna

nebylo možné veškerou sokolskou činnost obsáhnout. Dne 5. září 1897 na valné hromadě v kladenské sokolovně proto 24 zástupců z 16 jednot rozhodlo o vytvoření další župy. Utvořila se **Sokolská župa Budečská** sdružu-

jící jednoty kladenského kraje. Název odkazuje ke hradišti Budeč, jehož součástí je i kostelík sv. Petra a Pavla. V 10. století bylo hradiště opěrným bodem Přemyslovců. Podle legend měl právě zde v mládí pobývat kníže Václav.

Do župy Budečské dodnes patří T. J. Sokol Rakovník. Na začátku 20. let 20. století čítal rakovnícký sokolský okresek 22 jednot. Proto se objevily názory, že by bylo vhodné utvořit samostatnou župu. ČOS tento postup, který fakticky znamenal dělení župy Budečské, 3. dubna 1921 schválila, čímž došlo k ustavení **Sokolské župy Rakovnícké**. Po roce 1989 už ale nebyla obnovena.

SITUACE V PRAZE

Přímo v Praze požívala zvláštního postavení na úrovni župy první sokolská jednota na světě – Sokol Pražský. Ten se ale své „výsady“ 4. ledna 1914 vzdal, což dalo prostor pro vznik **Sokolské župy Pražské**. U jejího zrodu stál bratr Adolf Němeček, který byl následně, s krátkými přestávkami, dlouhá léta jejím starostou. Při jejím založení bylo k župě přiřazeno 23 jednot a 3 po-bočky. Poté co roku 1932 zemřel Josef Scheiner, starosta České obce sokolské a výrazná osobnost Sokola a domácího odboje za první světové války, přibrala

si jednota ke svému názvu ještě Scheinerovo jméno. A toto pojmenování – **Sokolská župa Pražská-Scheinerova** – užívá dodnes.

PŘEJMENOVÁNÍ

Dne 5. dubna 1925 pořádala župa Středočeská 40. výroční valnou hromadu. Sešlo se na ní 146 zástupců z 60 jednot a 17 členů předsednictva. Na zasedání byl vylíčen význam bratra Jana Podlipného, prvního starosty České obce sokolské a v letech 1897 až 1900 starosty Prahy, a padl návrh, aby se rozsáhlá Středočeská župa pojmenovala po něm. „... přijato s hlučným potleskem, aby jméno dr. Podlipného vepsáno bylo na štít župy a schváleno, že župa ponese napříště jméno: **Středočeská sokolská župa Jana Podlipného**,“ píše se ve Věstníku sokolském. Po reorganizaci župního zřízení z přelomu let 2002 a 2003 bylo slovo „Středočeská“ vynecháno a župa nadále používá název **Sokolská župa Jana Podlipného**.

Literatura: Almanach Sokolské župy Budečské k 100. výročí založení 1897–1997; Sokolská výstava 27. X. – 3. XI., Tělocvičná jednota Sokol v Mníšku pod Brdy, 1946; Věstník sokolský. List Československé obce sokolské, roč. XXVII., číslo 18, str. 308; Padesát let Sokolské župy Barákovy 1898–1948; Padesát let Sokolské župy Jungmannovy 1897–1947; Sborník sokolský 1922

Bratr Josef Barák (26. 1. 1833, Praha – 15. 11. 1883, Praha)

První strana zápisu z valné hromady Sokolské župy Budečské konané 5. září 1897

Pomník bratra dr. Jana Podlipného od akademického sochaře Jaroslava Brúhy odhalený 22. září 1935 v Praze Libni

Ze sletu Sokolské župy Podbělohorské dne 16. června 1935

MEZITÍM V KRKONOŠÍCH A POJIZEŘÍ..

První pokusy o sjednocení jednot v severovýchodních Čechách na základě župního zřízení se objevily už v roce 1872. Tehdy jednota z Lomnice nad Popelkou v časopise Sokol vyzvala 15 jednot z Podkrkonoší ke sjezdu do Nové Paky. Sjezd ale nebyl povolen. Odpor rakouských úřadů byl tehdy příliš silný.

ZLOM V ROCE 1885

Po vzniku prvních dvou sokolských žup v roce 1884 zesílily snahy v Podkrkonoší znovu. Už roku 1885 tu byla, na popud Sokola v Lomnici nad Popelkou, založena **Sokolská župa Krkonošská**. Stala se v pořadí třetí sokolskou župou. Červnové valné hromady se účastnili zástupci sedmi jednot. Oblast, kterou nová župa zahrnovala, byla tak jako v mnoha jiných případech značně rozlehlá, proto se už v roce založení uvažovalo o rozdělení zdejších jednot do dvou žup (krkonošská a pojizerská část). Nakonec, po neúspěšných jednáních s jednotami v Mladé Boleslavi a Mnichově Hradišti, si tyto roku 1888 založily **Sokolskou župu Pojizerskou-Fügnerovu** (dnes jen Sokolská župa Fügnerova). Fügnerova župa v době svého vzniku čítala 777 členů v 7 jednotách.

HLASOVÁNÍ O ROZDĚLENÍ A VNÍK NOVÝCH ŽUP

Počet jednot Krkonošské župy mezi tím narůstal, v roce 1893 se vyhoupl na třicet. O rok později se však objevily návrhy na rozdělení župy – vždyť sahala od Sobotky po Liberec. Tehdy návrh neprošel, hned následující rok se ale objevil znovu a otázka dělení na

Poslední návštěva Františka Pecháčka v Lomnici nad Popelkou před jeho zatčením (foto otištěno v památníku k sto deseti letům Sokolské župy Krkonošské-Pecháčkovy)

Sokolská župa Podkrkonošská-Jiráskova zdraví toho, jehož jméno nese

menší celky se stávala sťažejní. K rozdělení župy bylo nakonec přistoupeno na XI. valné schůzi, která se konala 12. března 1899 v Turnově, ačkoli výsledek hlasování byl tehdy velice těsný, pro hlasovalo 39 zástupců, proti 35.

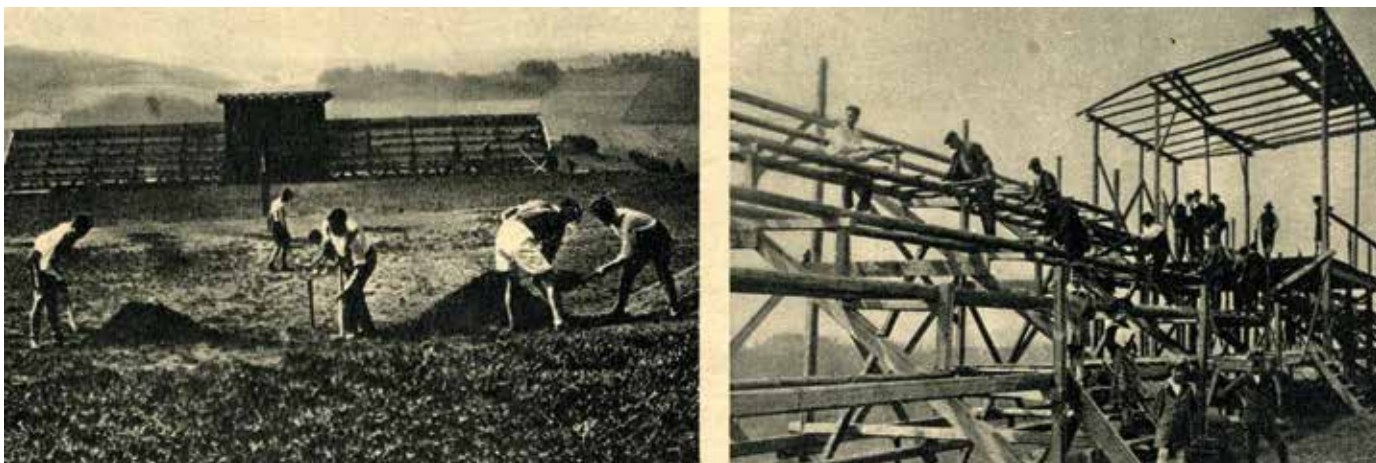
Tak v roce 1899 vznikají v dané oblasti vlastně tři nové župy: **Sokolská župa Ještědská**, do které se sdružilo 15 jednot a která přijala přízvisko **župa Ještědská-Beneše Heřmana, dále Sokolská župa Jičínská-Čížkova**, jejíž název odkazoval na bratra Františka Čížka, dlouholetého sokolského činovníka, od roku 1889 prvního náčelníka České obce sokolské. Čížkovo jméno nesla župa i po druhé světové válce. Když pak byly v 90. letech 20. století sokolské župy postupně obnovovány, získala posléze nový název, a to **Sokolská župa Jičínská-Bergrova**. Josef Berg, dlouholetý náčelník župy, byl spolu s dalšími činovníky zatčen při Akci Sokol a vězněn v Kartouzích a na Pankráci, odkud byl deporto-

ván do Osvětimi, kde 10. května 1942 zemřel.

Krkonošská župa nově přijala jméno **Sokolská župa Krkonošská Kryštofa Haranta z Polžic a Bezdruzic**. Kryštof Harant sídlil na hradě Pecka. V roce 1618 se účastnil vzpoury českých pánů. V únoru 1621 byl však na Pecce zatčen, převezen do Prahy a spolu s dalšími pány 21. června popraven na Staroměstském náměstí. Župa po rozdělení sahala od Pecky po Tanvald a zahrnovala 48 jednot.

NOVÝ SOUSED – SOKOLSKÁ ŽUPA PODKRKONOŠSKÁ-JIRÁSKOVA

Změnou území v roce 1899 získala Krkonošská župa v podstatě nové sokolské sousedy. Kromě žup Jičínské a Ještědské také Sokolskou župu Podkrkonošskou, která byla založena 29. září 1885. Rozsah župy tehdy sahala od Trutnova přes Žacléřský a Broumovský výběžek až do Orlických hor. Byla rozdělena na 5 okresů, přičemž

Stavba a úprava cvičiště pro slet župy Krkonošské ve dnech 29. a 30. června 1929 v Benešově u Semil

oblast Trutnova a Broumova byla převážně německá, okresy Dvůr Králové nad Labem a Nové Město nad Metují byly národnostně smíšené, jediný národnostní okres byl ryze český.

V roce 1932 přijala župa označení „Jiráskova“. Alois Jirásek, český spisovatel a učitel, který byl zastáncem samostatnosti českého a slovenského národa, se narodil v Hronově ležícím na rozhraní Broumovské vrchoviny a Podorlické pahorkatiny. Jako jeden z prvních podepsal Manifest českých spisovatelů. Byl členem Sokola a sokolové také stáli čestnou stráž na jeho pohřbu.

VÝVOJ V SAMOSTATNÉM STÁTU A PO ROCE 1938

V roce 1920 se objevil další návrh rozdělení župy Krkonošské, patrně ale nebyl přijat.

Krušné chvíle přišly po mnichovském diktátu na podzim 1938. Krkonošská župa se zdatně zmenšila. Z původních deseti okrsků jich zůstalo sedm. Po vyhlášení Protektorátu Čechy a Morava se sídlo župy – Jilemnice – ocitlo v podstatě na protektorátní hranici. Přesunulo se proto do Semil.

Začátkem roku 1941 se v Lomnici nad Popelkou konal cvičitelský lyžařský kurz ČOS. Vedl ho František Pecháček, sokolský cvičitel a závodník, autor legendárních prostoných „Přísa ha republice“, výrazná osobnost sokolského odboje. Lomnický „kurz“ byl v podstatě sraz „pro formování struktury zemské

organizace v odbojové organizaci Jindra“. Odbojové skupiny pracovaly i na Jilemnicku, v Semilech, v železnobrodském okrsku a na dalších místech župy. Začátkem května 1945 bylo Semilsko jedním z prvních okresů, kde došlo k povstání československého lidu. Centrem se stala místní sokolovna.

V roce 1946, po obnovení činnosti župy, se její předsednictvo dohodlo přejmenovat Sokolskou župu Krkonošskou Kryštofa Haranta z Polžic a Bezdruzic na **Sokolskou župu Krkonošskou-Pecháčkovu**.

Po roce 1990 došlo k rozličným změnám. Například Sokol Turnov, první obnovená jednota v semilském okrese, přešla z župy Ještědské právě pod župu Krkonošskou. K té byla v první fázi přiřazena rovněž župa Jičínská-Čížkova a část župy Fügnerovy. Novým sídlem rozšířené Krkonošské župy se stala Lomnice nad Popelkou. Ustavující schůze se konala 9. března 1991. Nebyly to jediné územní změny. Činovníci původního I. okrsku (harmerského) ustavili novou župu, do níž přijali ještě okrsek dražkovský a několik jednot župy Ještědské. Přes určité peripetie došlo nakonec mezi oběma župami k dohodě. Nová župa přijala označení **Sokolská župa Jizerská**.

Literatura: Ni zisk – ni slávu. Sto deset let Sokolské župy Krkonošské-Pecháčkovy; 50 let Sokola v Liberci 1886 – 1936; Na památku 60 let Sokola Turnovského; Sokolská župa Podkrkonošská-Jiráskova. Památník vydáný k 120. výročí založení

Z župního sletu

Přeborník Sokolské župy Krkonošské bratr Chvalina ze Sokola Semily

„HUSITSKÉ ŽUPY“ V JIŽNÍCH ČECHÁCH A NA PLZEŇSKU

„Všechny začátky jsou těžké,“ píše se v almanachu k 50. letům Sokolské župy Jeronýmovy o seskupování jednot do žup. Koneckonců to dokládá historie současné Sokolské župy Jihočeské.

Titulní strana čísla rodinného obrázkového týdeníku Jas z roku 1935 věnovaná sletu sokolstva v táboře a 50 letům Sokolské župy Jana Žižky z Trocnova

JIHOČESKÁ HUSITSKÁ TRADICE

Pokusy o sjednocení jednot se v této oblasti objevily už někdy v roce 1883, a to v Českých Budějovicích, Příbrami či Písku. Z těchto pokusů vstoupila roku 1885 v život **župa Jana Žižky z Trocnova** se sídlem v Táboře. Ustavující valné hromady se zúčastnilo 150

členů. Území, které župa spravovala, bylo ale příliš rozsáhlé, a tak došlo roku 1890 k rozdělení. Dělicí čarou se stal tok řeky Vltavy. Zatímco na jejím pravém břehu zůstala župa Žižkova, na levém břehu vznikla nová **župa Husova**, pojmenovaná po husitském kazateli Janu Husovi. Ustavující schůze župy se konala v květnu 1891.

S přibývajícím počtem jednot se ale brzy ukázalo i toto rozdělení nedostačující. Tak byla založena třetí župa v jižních Čechách, pojmenovaná podle Husova přítele a mistra čtyř univerzit Jeronýma Pražského. **Stanovy Sokolské župy Jeronýmovy** byly úředně schváleny 18. dubna 1898, ustavující valná schůze se konala o měsíc později, 22. května. Ročenky sokolských činovníků z 20. a 30. let kladou vznik Husovy i Jeronýmovy župy do roku 1898.

K 1. lednu 2005 došlo ke sloučení všech tří zmíněných žup a vznikla tak **Sokolská župa Jihočeská**, první sloučená župa v rámci České obce sokolské v souvislosti se změnou státoprávního uspořádání České republiky a s výzvou tehdejšího Výboru ČOS. V současné době sdružuje župa jednoty celého Jihočeského kraje. Sídlem se staly České Budějovice, Písek a Tábor,

centra bývalých žup tak zůstávají nadále důležitými župními středisky.

OKOLO PLZNĚ

Nejen v rámci Jihočeské župy bychom našli jednoty odkazující svým pojmenováním na zástupce z řad husitského prostředí. Ostatně jsme se o tom přesvědčili v případě Moravy. Podobně tomu bylo například na Plzeňsku. Tady byla v roce 1900 ustavena **Sokolská župa Rokycanova**, a to pro sokolské jednoty Rokycany, Mýto, Hořovice, Zbiroh, Dobřív a Mirošov. Původně však jednoty z oblasti Rokycanska a Hořovicka náležely k **Sokolské župě Plzeňské**, založené už roku 1885 (v čísle 14 týdeníku Jas z roku 1929 je uveden rok 1886), kterou potkal stejný osud jako mnoho jiných žup – musela být rozdělena. A právě z tohoto dělení vznikla župa Rokycanova. Ještě předtím, na konci století, se oddělila oblast Klatovská a Novokodyňská a tyto spolu vytvořily **Sokolskou župu Šumavskou**.

*Literatura: Ročenka Sokolské župy Jihočeské, 2014; 130 let T. J. Sokol Rokycany; Sborník sokolský 1921; Jas. Rodinný obrázkový týdeník, číslo 14, ročník 1926, str. 2–6
Dále: Oficiální webové stránky Sokolské župy jihočeské*

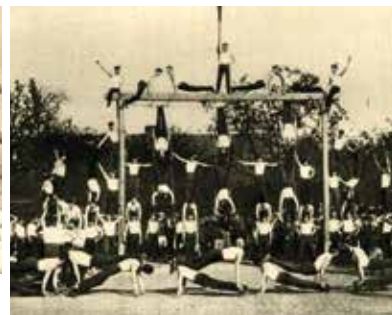
Sokolská župa Rakovnická na všesokolském sletu

Bratr Edvard Klicpera, starosta Sokolské župy Rakovnické

Členové župy Plzeňské, Šumavské, Rokycanovy, Jeronýmovy, Husovy a Povážské u památníku M. R. Štefánika na Bradle v roce 1936

Veřejné cvičení v Plzni roku 1886

OSOBNOST SOKOLSKÉ PRÁCE MENŠINOVÉ VÁCLAV KUKAŇ

Václav Kukaň byl ve své době pro české obyvatelstvo v pohraničních oblastech uznávanou osobností. Je považován za dovršitele národního obrození v severních Čechách, ale i v dalších pohraničních regionech. Narodil se 30. května 1859 v Nymburce. Od 90. let 19. století se spolu se skupinou mladočechů velice aktivně účastnil veřejného politického dění. Jeho jméno dodnes nese Sokolská župa Krušnohorská-Kukaňova.

ČINNOST V SOKOLE A PRÁCE V MENŠINOVÉM ÚZEMÍ

Václav Kukaň svou sokolskou činnost zaměřil na situaci jednot v pohraničí. Účastnil se mnoha akcí pohraničních jednot, vytvářel obsáhlé průzkumy, rozpravy, přednášel, sepisoval články a studie týkající se sokolské menšinové práce. Stejně ostře jako proti Němcům vystupoval i proti sociálním demokratům. Mnohým tak může dodnes připadat, že jeho pohled byl čistě nacionalistický. Výsledky svých průzkumů nechával otisknout v časopise Sokol. Jeho členství ve speciální tříčlenné komisi vzdělavatelského odboru ČOS, která vznikla únoru 1897, bylo vlastně počátkem tzv. sokolských ochranitelek.

SOKOLSKÁ ŽUPA KRUŠNOHORSKÁ-KUKAŇOVA

Vše začalo „pod Řípem“. První jednotka zde vznikla 25. července 1865,

konkrétně v Roudnici nad Labem. Zde se také 6. ledna 1887 konala ustavující valná hromada **Sokolské župy Podřípské**. Na konci téhož roku se už župa počtem svých členů zařadila na 5. místo mezi dalšími ustavenými župami. Členskou základnu tvořily mimo jiné také Sokol Duchcov s 87 členy a Sokol Mělník s 250 členy. Právě tyto dvě jednoty v roce 1891 z župy Podřípské vystoupily a o čtyři roky později, 24. února 1895, je v Duchcově ustavena **Sokolská župa Krušnohorská**. Byl to vlastně druhý pokus, jelikož první valnou hromadu konanou v září 1894 rakouské úřady zpochybnily. Jednatel župy se stal bratr František Procházka, který následně často spolupracoval právě s Václavem Kukaňem. Po Kukaňově smrti se župa 20. března 1926 usnesla rozšířit svůj název na Krušnohorská-Kukaňova.

V roce 1899 se od Krušnohorské župy oddělila oblast Lounska a Slánska a zdejší sokolové utvořili **Sokolskou župu Sladkovského**. Karel Sladkovský byl český politik a novinář, osobnost revolučního roku 1848.

Po roce 1989 došlo k novému dělení. K 1. lednu 1993 začala fungovat **Sokolská župa Severočeská-Novákovská**, pojmenovaná podle župního náčelníka Václava Nováka pocházejícího z Podmokel. Václav Novák a celá jeho rodina byli 24. října 1942 popraveni v Mauthausenu za pomoc při atentátu na Heydricha.

Bratr Václav Kukaň

Novákovci z Podmokel byli za napomáhání při atentátu na Heydricha popraveni v Mauthausenu

Duchcovská sokolovna ve 30. letech 20. století, centrum Sokolské župy Krušnohorské-Kukaňovy

Duchcovská sokolovna ve 30. letech 20. století, centrum Sokolské župy Krušnohorské-Kukaňovy

Literatura: KOUKAL, Pavel: Václav Kukaň (1859–1925), v *Duchcově 2009*; 110 let Sokolské župy Podřípské

JUDR. KAREL PIPPICH

V roce 1853 se do Chrudimi přestěhoval jistý Emanuel Josef Pippich se svou manželkou. Ve městě si založil vlastní advokátní praxi a brzy se stal výraznou osobností chrudimského kulturního a hudebního života. V dubnu 1849 se manželům Pippichovým narodil syn Karel. Po otci zdědil lásku k umění a v jeho stopách vystudoval práva. Ve městě se zapojil do politické i spolkové činnosti. Výraznou součástí jeho života byl Sokol!

NÁVRAT DO CHRUDIMI

Po studiích vykonával Karel Pippich svou advokátní praxi v Jičíně a v Praze. V roce 1874 se vrátil do rodné Chrudimi a pracoval v otcově kanceláři. Po jeho smrti kancelář převzal. Díky svým schopnostem a zájmům začal Karel brzy ovlivňovat dění ve městě. Stal se členem zastupitelstva, poté radním, v roce 1899 členem okresního výboru. V roce 1911 inicioval stavbu nového chrudimského divadla, které bylo při slavnostním otevření v roce 1934 pojmenováno po něm. Podílel se na obnově místního pěveckého a hudebního spolku Slavoj, jehož předsedou poté dlouhá léta byl. V roce 1905 se stal předsedou Východočeské pěvecké župy. Stýkal se s velikány, jako byli Bedřich Smetana či Antonín Dvořák, od mládí ho pojilo přátelství se Zdeňkem Fibichem.

V CHRUDIMSKÉM SOKOLE A V ČOS

Dne 15. března 1885 byl Karel Pippich zvolen starostou Sokola Chrudim a tuto funkci vykonával až do své smrti. Výrazně se zasloužil o rozvoj jednoty, hojně propagoval ženský tělocvik. Byl to také Karel Pippich, kdo podal návrh na stavbu chrudimské sokolovny. Její slavnostní otevření proběhlo 14. srpna 1892. V letech 1898 až 1906

vykonával funkci prvního náměstka starosty ČOS, byl členem výboru ČOS a členem výboru Svazu Československého sokolstva a výboru Svazu Slovanského Sokola. Karel Pippich zemřel v noci z 28. na 29. března 1921. Jeho pohřbu v Chrudimi se účastnilo na 670 sokolů v krojích.

KAREL PIPPICH A SOKOLSKÁ ŽUPA VÝCHODNÍCH ČECH

První pokusy o založení župy ve východních Čechách se objevily na začátku 70. let 19. století. Popud vzešel v roce 1871 z Chocně, okresní hejtmanství však neschválilo zaslané stanov. Na pořad dne se jednání o založení nové župy dostalo až 3. srpna 1884 v rámci slavnostního otevření sokolovny v Hradci Králové. Ten byl také zvolen za sídlo župy. Ustavující valná hromada se uskutečnila 22. března 1885 a do svazku nové župy připadlo 15 jednot. Už v příštím roce dosahoval počet členů čísla 1758 a co do rozlohy se stala župa největší. Členská základna v následujících letech stále přibývala. V roce 1887 byl místostarostou župy zvolen bratr Karel Pippich. O osm let později se stal starostou.

Když Karel Vaníček otiskl v časopise Sokol článek polemizující o fungování

Karel Pippich v sokolském kroji

současného župního dělení, v němž zmínil konkrétně župu východních Čech, rozpoutali činovníci župy každoroční jednání na toto téma. V listopadu 1895 se župní hromada definitivně rozhodla o rozdělení župy na dvě části. V župě východních Čech zůstalo 20 jednot, nově utvořená **Sokolská župa Orlická** získala 18 jednot. Od svého vzniku nese župa stejný název. Župa východních Čech přijala po smrti Karla Pippicha v březnu 1921 do svého názvu jeho jméno, které užívá dodnes – **Sokolská župa Východočeská-Pippichova**.

Literatura: PILAŘ, Vlastislav. Východočeská župa a Karel Pippich, 2004; JUDr. Karel Pippich. 150. výročí narození, Chrudim 1999; 100 let Sokolské župy Orlické 1895–1995

Karel Pippich se svou druhou manželkou Antoníí Pippichovou v roce 1901 (OM Chrudim, fotografie otištěna v publikaci vydané k 150. výročí Karla Pippicha)

Župní slet konající se při otevření sokolovny v Pardubicích roku 1923

Bratr František Kudrnáč, náčelník pardubické jednoty a župy v letech 1885 až 1896

Ze sletu Sokolské župy Východočeské-Pippichovy v České Třebové v červnu 1935

PSALO SE

V ČÍSLE 9. ČASOPISU SOKOL Z ROKU 1886 O ŽUPĚ HAVLÍČKOVĚ

„Již loňského roku vyjednával »Sokol« čáslavský s okolními jednotami o zaražení župy, avšak teprve letos došlo k uskutečnění krásné té myšlenky. Po vyzvání zmíněné jednoty sešli se delegáti jednot sokolských 11. července t. r. v Něm. Brodě. Šest jednot bylo zastoupeno svými vyslanci, a to jednota Čáslavská, Humpolecká, Chotěbořská, Kutnohorská, Německobrodská a Neškaredická. Když starosta Sokola něm.-brodského br. Ruller uvítal delegáty, zvolen aklamací předsedou schůze starosta Sokola humpoleckého br. Bečvář, který jmenoval zapisovatele br. Svobodu z Humpolce a Veselého z Kutné Hory. Předem vyslovili se shromáždění vyslanci, že se základní myšlenkou utvořiti župní jednotu souhlasí, načež k návrhu zpravodaje br. Toboláře z Čáslavi čten návrh stanov vypracovaný »Sokolem« čáslavským a o jednotlivých odstavcích čile debatováno. Župa ponese název velikého bojovníka našeho Havlíčka, jehož kolébka stála v tomto kraji, a bude oslavovati jednotu býv. kraje čáslavského a sousedních okresů. Stanovy přijaty v celku tak, jak byly navrženy, s nepatrnými změnami. Po skončené debatě svěřena péče o zadání stanov k úřednímu schválení jednotě Čáslavské. Ustavující valná schůze bude se konati v Něm. Brodě. Rozkvetu nové župní jednoty Havlíčkovy přejeme hojného zdaru.“

VE SBORNÍKU SOKOLSKÉM Z ROKU 1899 O ŽUPĚ ŠUMAVSKÉ (STATISTIKA)

Rok zal. 1898

Sídlo Klatovy

Činovníci: s. JUDr. Václav Melan, ns. Václav Šebelík, n. Luděk Jirsák, j. a zdO. Jan Tarantík, p. Jan Engl, zapis. Václ. Mayer (vesměs z Klatov). – Dozorce okrskový Luděk Jirsák.

Jednoty (4): Janovice n. Úhl., Klatovy, Strážov, Sušice

Členů 600, cvičenců 86.

Konány 2 schůze výborové, 4 předsednictva, 1 sboru župního, 1 předsednictva sboru. – Příspěvek 20 kr. za člena.

Župní sjezd bude v Sušici.

VE SBORNÍKU SOKOLSKÉM Z ROKU 1903 O ŽUPĚ BLANICKÉ (STATISTIKA)

Rok zal. 1900 (25/3)

Sídlo Votice

Činovníci: s. Karel Hruška (Votice), ns. Antonín Faik (Vlašim), n. Adolf Němeček (Vlašim), j. Dr. Frt. Mařík (Votice), p. Jan Vlček (Votice). – Doz.

okrsk. Jan Hüttel, Jos. Mašata, Adolf Němeček, Mat. Macháček. Tito tvoří též předs. sb. cv.

Jednoty (8): Benešov, Bystřice, Divišov, Ne-

veklov, Sedlčany, Sedlec, Vlašim, Votice

Členů 638, cvič. 140, ž. odb. 139, cvič. 37.

Konány 3 schůze výboru a 2 sb. cvič., předsedn. župy 4, předs. sb. cv. 4.

Příspěvek 60 h. – Jmění župy K 258 86.

Účastníků při posl. sletu ve Votici 146, cvič. 87.

Příští sjezd župní v Benešově.

Odbory ženské Benešov, Vlašim, Votice.

V ČÍSLE 21 SOKOLSKÉHO VĚSTNÍKU Z ROKU 1947 O ŽUPĚ KARLOVARSKÉ

„Zakládání nových jednot v pohraničí a organizování jich života sice župu značně vyčerpávalo, ale výsledek jest radostný: dne 16. března 1947 konána v Karlových Varech ustavující valná schůze samostatné sokolské župy karlovarské, sdružující již 39 jednot, mezi nimi Abertamy, Aš, Bečov, Falknov, Cheb, Kraslice, Mariánské Lázně, Teplou u Mar. Lázní, Františkovy Lázně, Lohotky, Oloví, Ostrov aj. Nebylo možno čekati až po XI. všesokolském sletu, nýbrž bylo třeba v zájmu správy věcí provésti oddělení již nyní. Ovšem i nadále zůstanou styky Plzeňska s Karlovarskem čilé, neboť četné osobní styky s mateřským městem Plzní zůstanou.“

PŘEHLED SOKOLSKÝCH ŽUP

SOKOLSKÁ ŽUPA	ROK ZALOŽENÍ	SÍDLO	KRAJ
Barákova	1898	Praha	Středočeský
Beskydská Jana Čapka	1921	Frýdek-Místek	Moravskoslezský
Blanická	1900	Votice	Středočeský
Budečská	1897	Kladno	Středočeský
Dr. Bukovského	1900	Vyškov	Jihomoravský
Dr. Jindry Vaníčka	1913	Brno	Jihomoravský
Fügnerova	1888	Mladá Boleslav	Středočeský
Hanácká	1898	Kroměříž	Zlínský
Havlíčková	1886	Havlíčkův Brod	Vysočina
Jana Máchala	1892	Brno	Jihomoravský
Jana Podlipného	1884	Praha	Hl. město Praha
Ještědská	1899	Liberec	Liberecký
Jičínská-Bergrova	1899	Jičín	Královehradecký
Jihočeská	2005	České Budějovice	Jihočeský
Jizerská	1991	Železný Brod	Liberecký
Jungmannova	1897	Praha	Středočeský
Karlovarská	1947	Sokolov	Karlovarský
Komenského	1891	Zlín	Zlínský
Krále Jiřího	1897	Boskovice	Jihomoravský
Krkonošská-Pecháčkova	1885	Jilemnice	Liberecký
Krušnohorská-Kukaňova	1897	Duchcov	Ústecký
Moravskoslezská	1897	Moravská Ostrava	Moravskoslezský
Olomoucká-Smrčkova	1870	Olomouc (Nové Sady)	Olomoucký
Orlická	1895	Hradec Králové	Královehradecký
Pernštejnská	1902	Tišnov	Jihomoravský
Plk. Švece	1892	Jihlava	Vysočina
Plzeňská	1885	Plzeň	Plzeňský
Podbělohorská	1890	Praha	Hl. město Praha
Podkrkonošská-Jiráskova	1885	Náchod	Královehradecký
Podřipská	1887	Roudnice nad Labem	Ústecký
Pražská-Scheinerova	1914	Praha	Hl. město Praha
Prostějovská	1911	Prostějov	Olomoucký
Rokycanova	1900	Rokycany	Plzeňský
Severočeská-Novákova	1993	Děčín	Ústecký
Severomoravská	1921	Zábřeh	Olomoucký
Sladkovského	1899	Louny	Ústecký
Slovácká	1921	Hodonín	Jihomoravský
Středomoravská-Kratochvilova	1892	Přerov	Olomoucký
Šumavská	1898	Klatovy	Plzeňský
Tyršova	1884	Kolín	Středočeský
Valašská-Františka Palackého	1892	Valašské Meziříčí	Zlínský
Východočeská-Pippichova	1885	Pardubice	Pardubický